

Recenzie – Book Review

Anca Elisabeta Tatay, Cornel Tatai-Baltă, *Arta grafică a cărților românești vechi tipărite la Brașov (1805-1827)*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2020, 245 p., anexe, ilustrații, indice.

Istoria cărții vechi românești se află încă într-o fază de pionierat, iar cel care se încumetă să pășească în acest domeniu, încă neexplorat în întregime, se izbește de o mulțime de dificultăți. Lucrările dedicate cărții vechi sunt relativ puține și de multe ori se rezumă a fi simple inventare de titluri apărute în primele tipografii românești. În unele cazuri, opiniile autorilor sunt divergente iar informațiile cu privire la unele exemplare rare sunt sumare iar uneori chiar eronate, la autorii care nu au consultat în mod direct cărțile descrise. În cazul artei grafice prezente în cărțile vechi istoria e și mai lacunară, lucrările dedicate acestui domeniu fiind mult mai puține.

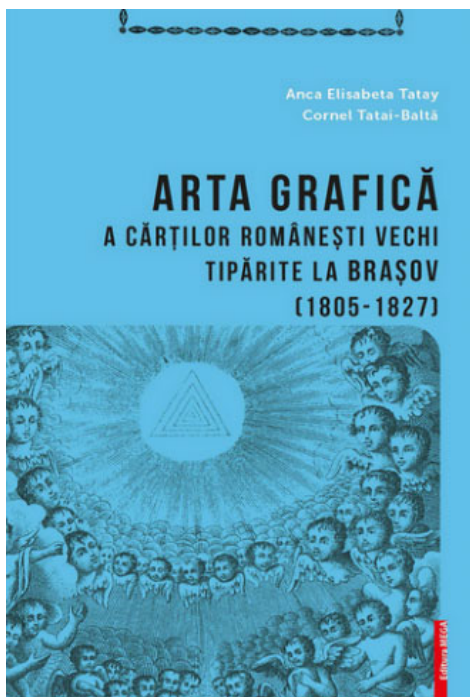
Din această cauză, cartea autorilor Anca Elisabeta Tatay și Cornel Tatai-Baltă constituie un demers important și necesar pentru trasarea coordonatelor culturale de-a

lungul cărora s-a dezvoltat conștiința și spiritualitatea poporului român. Valoarea lucrării e sporită de faptul că ea nu constituie numai un demers descriptiv ci este totodată și o analiză iconografică cu conotații her-

meneutice a imaginilor prezentate, analiză necesară în contextul bogatei simbolistici prezente în arta acestei perioade.

După cum arată și titlul, cartea examinează arta grafică din cărțile românești vechi tipărite la Brașov. Brașovul a fost un centru tipografic care a jucat un rol deosebit de important pentru cultura română din acea perioadă, nu numai datorită numărului mare de cărți apărute aici, ci și datorită varietății de teme și subiecte abor-

date în aceste cărți. Cărțile religioase apărute aici în limba română și tipărite în multe cazuri cu litere latine, au contribuit la formarea limbii literare române și la păstrarea

conștiinței de neam a românilor, precum și a legăturilor cu românii de peste munți.

Primul capitol al cărții este dedicat descrierii detaliate a activității tipografice din Brașov între anii 1539-1827. Autorii trec în revistă activitatea celor mai importanți tipografi de aici insistând asupra contribuțiilor pe care le-au avut Filip Moldoveanul, Johannes Honterus, diaconul Coresi și frații Constantin și Ioan Boghici.

Următorul capitol este dedicat ornamentelor minore de pe paginile cărților: foi de titlu, frontispicii, viniete, sigilii (1805-1827). Primele cărți tipărite imitau în oarecare măsură cărțile manuscris din perioada anterioară, simplificând însă ornamentația. Autorii descriu ornamentele și cadrele prezente pe foile de titlu a 32 de cărți. După cum arată autorii, identificarea cadrelor folosite de către tipografii din Brașov face posibilă depistarea originii unor cărți care nu conțin indicații cu privire la tipografia care le-a produs. În același capitol sunt descrise și diversele frontispicii și viniete, care cuprind simboluri religioase sau laice, prezente în cuprinsul cărților sau la începutul capitolelor. Autorii decriptează semnificația lor și mesajele transmise prin intermediul lor situându-le totodată într-un context cultural și simbolic european.

Secțiunea cea mai amplă a cărții investighează ilustrațiile prezente în cărțile tipărite la Brașov. Primele imagini din tipăriturile de aici sunt realizate prin xilogravură dar mai târziu este folosită și gravura în metal. Fiecare imagine este analizată din punct de vedere stilistic și iconografic și este plasată într-un context istorico-cultural, stabilindu-se, atunci

când este cazul, sursele de inspirație sau originalitatea tematică și stilistică. Stilul unor imagini analizate demonstrează faptul că gravorii din Brașov au fost influențați de unii dintre marii maeștri europeni printre care sunt amintiți de pildă Hieronymus Bosch, Albrecht Dürer, Abraham Bosse și Rafael.

Imaginile analizate, fie ele frontispicii, foi de titlu, viniete sau ilustrații, sunt reproduse în alb și negru sau color în una din secțiunile de la finalul cărții. Trebuie remarcată calitatea acestor reproduceri și valoarea artistică deosebită a multora dintre ele. Cartea este completată de o listă a cărților studiate în care întâlnim și o scurtă descriere a acestora, de o bibliografie orientativă, de un indice geografic și de un indice a numelor de persoane. Ea se înscrie într-un ciclu de cărți ale celor doi autori, dedicate istoriei cărții vechi românești și a gravurilor apărute în centrele tipografice din România cărți care împreună conturează parametrii unei istorii a gravurii din România.

Arta grafică a cărților românești vechi tipărite la Brașov (1805-1827) este un instrument inestimabil nu numai pentru cei care doresc să studieze istoria cărții, a gravurii sau culturii românești ci și pentru cei care doresc să înțeleagă mentalitatea epocii sau locul pe care îl ocupă producțiile culturale românești în spațiul european.

CLARA FULEA

*Biblioteca Centrală Universitară
"Lucian Blaga" Cluj-Napoca*